

*Zomerschool 2009
16 dagen
door de grond, het water en de lucht
Vakantie op zijn allerbest:
reis en koers richting Nieuw West
Je bent op tijd, de bus wacht niet,
dus stap je in en gaat.
De zomertrein vertrekt
en stopt op vreemde plekken
Je tas die vult zich onderweg;
je neemt er zeker veel van mee
Ontdek, vind uit, probeer en doe:
bestuur je eigen reis.
Zo geniet je wekenlang
en word ook een beetje wijs...*

**Evaluatie Zomerschool Nieuw-West
3 juli – 31 juli 2009**

**Kees Viergever
Pasha Elstak
Project- en Adviesbureau SPA
13 oktober 2009**

Evaluatie zomerschool

1. Inleiding

In de gemeenteraad van Amsterdam is eind 2008 het amendement aangenomen met het verzoek om een zomerprogramma voor kinderen in Nieuw West uit te breiden met een onderwijsinhoudelijk programma.

Koers Nieuw West onderzoekt vraagt Project- en Adviesbureau SPA of het nog mogelijk is om in de zomer van 2009 een Zomerschool als pilotproject te organiseren.

SPA geeft aan dat de tijd erg kort is, maar dat het nog mogelijk is om een Zomerschool te organiseren. Het gaat dan om een pilot met als kern:

- taalstimulering
- doelgroep onderpresteerders eind groep 7 van het primair onderwijs
- combinatie van leren en doen met aandacht voor de ontwikkeling van sociale vaardigheden

Koers Nieuw West geeft daarop SPA opdracht om de pilot uit te voeren.

Deze rapportage is een beknopt verslag van de uitvoering en de resultaten van de uitvoering van de Zomerschool. Daarnaast wordt zijdelings verwezen naar een vervolg van de Zomerschool, nl. het project Onderwijstijdverlenging Nieuw West (2010-2013).

2. Uitwerking

Voortraject

In het voortraject is onderzoek gedaan naar de volgende aspecten:

- zijn de besturen bereid om mee te werken aan een Zomerschool programma,
- welke scholen dragen ze dan voor voor deelname,

- zijn de scholen in staat om geschikte leerlingen – vaardigheden en capaciteiten – te selecteren voor deelname aan de Zomerschool, en
- kunnen de scholen de ouders van kinderen die niet op vakantie gaan motiveren om mee te doen aan het zomerprogramma.

Conclusie: besturen en scholen zijn overwegend positief, knelpunt is de tijdsdruk aan het eind van het schooljaar.

Ontwikkeling ochtendprogramma

Het ochtendprogramma en het middagprogramma worden inhoudelijk op elkaar afgestemd.

SPA benadert in maart 2009 taalontwikkelaars Willeke Beuker (*Willeke Beuker Training en begeleiding in onderwijs*) en Marijke Katee (*Marijke Katee Onderwijs en Taaladvies*), die starten met het ontwikkelen van een lesprogramma met de nadruk op taal (en in het geval van Beuker ook rekenen)¹. Aan de hand van het thema “Geschiedenis van Amsterdam”, met als leidraad het boek “Kinderen van Amsterdam”, ontwikkelen Beuker en Katee een lesprogramma van 4 weken waarin taalverwerving, vergroting woordenschat, herhaling rekenmethodes (groep 7), worden behandeld.

Selectie leerlingen

Voor de selectie van de leerlingen worden de groep-7 leerkrachten benaderd. Zij selecteren de leerlingen op basis van de resultaten van hun Cito-entree-toets en een capaciteitenonderzoek. Er volgt een selectie van leerlingen die onderpresteren. Verder wordt de keuze gemaakt op basis van motivatie van zowel de leerling als zijn/haar ouder(s). Dit commitment wordt van tevoren vastgelegd in

¹ Zie bijlage I en II voor hun evaluaties. Bijlage II bevat ook voorbeelden van het lesprogramma.

een contract, dat zowel door leerling, ouder als leerkracht wordt ondertekend.

Selectie leerkrachten

De eerste selectie vindt plaats in samenwerking met de betrokken scholen. Er wordt gezocht naar goede leerkrachten en assistenten die flexibel inzetbaar zijn en bereid zijn om in de zomervakantie door te werken. Daarnaast is gezocht in het netwerk van de betrokken medewerkers. Uiteindelijk is het gelukt om een drietal teams te vormen bestaande uit een geoefende docent en een assistent op hoog niveau geschoold. Deze beschrijving doet ernstig tekort aan de bijzondere inzet en betrokkenheid van deze mensen. Want juist door de inzet en betrokkenheid van deze mensen is de Zomerschool voor veel leerlingen een succeservaring geworden.

Ontwikkeling middagprogramma

Het middagprogramma moest bestaan uit creatieve, “leuke” activiteiten, waarbij het spelenderwijs werken aan vergroten van sociale vaardigheden ook een rol speelt. Ook moest het middagprogramma zoveel als mogelijk inhoudelijk gelinkt worden aan het ochtendprogramma. SPARK is door SPA ingehuurd om het middagprogramma te organiseren. SPARK heeft 3 uitvoerders benaderd, die ieder een programma hebben ontwikkeld. NieuwEnMeer met de nadruk op kunsteducatie, Project Adventure met de nadruk op sport en spel, en FOAM met een fotografieproject.

SPARK maakt een draaiboek voor de gehele periode (zie bijlage IV).

Daarnaast zijn er door SPA voor de derde week van de zomerschool uitstapjes in de middag georganiseerd, die betrekking hebben op de thema's.

Financiën

Vorbereiding en uitvoering van het Zomerschool programma en het vervolgprogramma heeft totaal €175.000,- gekost. Het is daarmee een duur programma geweest. Belangrijkste oorzaak is de korte voorbereidingstijd. Het was niet meer mogelijk om de dagelijkse leiding tijdens de zomerweken onder te brengen bij een schoolbestuur of een welzijnsorganisatie. Daardoor zijn de uitvoeringskosten erg hoog uitgevallen. Daarnaast was tot op het laatste moment onduidelijk hoeveel leerlingen zouden deelnemen aan de Zomerschool en dus hoeveel leerkrachten ingezet moesten worden.

In de toekomst moet het mogelijk zijn om een vergelijkbaar programma voor 80 kinderen te organiseren tegen aanzienlijk lagere kosten.

Uitvoering

Werving en selectie leerlingen

In de weken voorafgaand aan de zomerschool werden leerlingen geselecteerd en uitgenodigd voor deelname. Al snel bleek dat, in de hectiek van het drukke programma tegen het eind van het schooljaar, de leerkrachten en leerlingen moeilijk te benaderen waren.

Er werden wervende brieven over de Zomerschool aan de leerlingen en ouders meegegeven. Dit resulteert in 43 aanmeldingen van 5 scholen.

Logistieke aanpak

SPA had in eerste instantie een inschatting gemaakt voor een pilot van 2 groepen van 20 leerlingen elk.

Later leek de belangstelling te groeien tot een aantal van 4 keer 20 leerlingen. Uiteindelijk startte de Zomerschool met ruim 40 leerlingen.

Het ochtendprogramma werd op één locatie georganiseerd, namelijk 't Koggeschip in Geuzenveld-Slotermeer. Er worden 3 groepen gevormd van gemiddeld 15 leerlingen. Elke groep wordt begeleid door een leerkracht en een assistent. SPARK maakt het draaiboek en neemt de logistieke voorbereiding ter hand. Zij zorgen onder meer voor de logistiek rondom het ophalen en brengen van de leerlingen uit de andere stadsdelen en het vervoer van en naar de locaties voor de middagprogramma's. Daarnaast verzorgt SPARK in de laatste week van de Zomerschool een sportmiddag op het schoolplein van 't Koggeschip. Wekelijks worden er nieuwsbrieven uitgedeeld met daarin de meest recente informatie over de Zomerschool (zie bijlage V).

Informatiebijeenkomsten

In de week voorafgaand aan de start zijn op 1 en 3 juli, twee informatiebijeenkomsten op 't Koggeschip georganiseerd voor en met leerlingen, leerkrachten en ouders om nader met elkaar kennis te maken. Daarnaast worden deze bijeenkomsten benut om het deelnemerscontract te tekenen en meer te weten te komen over de zomerschool.

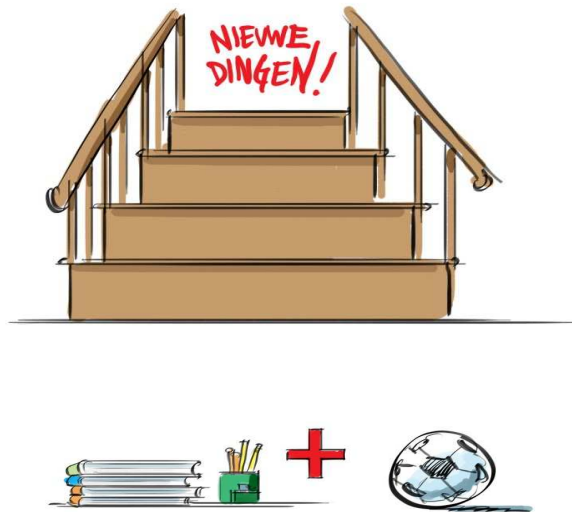
Ouderbetrokkenheid

Uit onderzoek is gebleken dat kinderen die ondersteund worden door de ouders veel beter en sneller leren dan kinderen die deze steun moeten missen.

Een belangrijke component voor het slagen van de Zomerschool was daarom de betrokkenheid van ouders. Voor de startbijeenkomsten is daarom de hulp van Inkr8 ingeroepen. Op voorstel van Inkr8 werden de ouders direct bij binnenkomst hartelijk ontvangen en uitgenodigd samen met hun kind en met andere ouders en kinderen in groepjes na te denken over de vraag: *Hoe ziet jullie zomerschool er uit?*

Zodra men een antwoord had geformuleerd werd de kinderen gevraagd dit te vertellen aan de sneltekenaar die door Inkr8 was uitgenodigd. Deze zette de genoemde wens om in beeld en maakte er een tekening van. Deze tekeningen werden tijdens de bijeenkomst groot uitgeprint en konden door alle aanwezigen direct worden bekeken. De taalontwikkelaars vroegen bij hun uitleg aan de kinderen er iets over te vertellen en na de bijeenkomst werden

deze wensen en ideeën voor de duur van de zomerschool opgehangen in alle klassen. Aan de ouders werd verteld dat ze welkom waren tijdens alle lunches, dat inkr8 medewerkers tijdens de lunches aanwezig zouden zijn en daarna met hen gingen onderzoeken wat tijdens de zomerschool de rol van de ouders kan zijn.

kreeg SPA de opdracht een deel van de organisatie op zich te nemen. De betrokken projectleiders hebben ons gevraagd of de leerlingen van de Zomerschool een rol konden spelen in de Architectuur Biënnale. Een van de thema's op de Biënnale was "Jonge Vrijstaat Amsterdam". De leerlingen van de Zomerschool hebben voor dit thema foto's gemaakt tijdens de foto-opdracht in samenwerking met FOAM_Fotografiemuseum Amsterdam. De foto's zijn tentoon gesteld in de Tolhuistuin. De leerlingen hebben tijdens de opening hun eigen foto's mogen toelichten.

Getalsmatige conclusie:

- 24 van de 39 ouders zijn betrokken geweest bij de zomerschool
- 12 bij excursies met in totaal 26 deelnemers en
- 20 bij 8 ouderbijeenkomsten met in totaal 51 deelnemers

Architectuur Biënnale

Tijdens de voorbereiding van de Zomerschool kregen wij te horen dat in september de Architectuur Biënnale plaatsvindt. Vanuit DRO

3. Zomerschool Nieuw West 2009

De Zomerschool start op 6 juli 2009 en duurt t/m 31 juli 2009. Er wordt 4 dagen per week les gegeven.

Ochtendprogramma

Er zijn 3 groepen van circa 15 kinderen. 2 groepen werken met het ochtendprogramma dat is ontwikkeld door Willeke Beuker en 1 groep werkt met het programma van Marijke Kaatee. Deze laatste groep bestaat uit leerlingen van verschillende scholen uit de andere stadsdelen. De 2 groepen die met het andere programma werken bestaat voornamelijk uit leerlingen van 't Koggeschip en sluit inhoudelijk aan bij het curriculum van de school.

Lunch

Er wordt gezamenlijk geluncht in de hal van 't Koggeschip. Tijdens de (voorbereiding van de) lunch en het maken van lunchpakketten in de derde week van de Zomerschool, zijn de ouders actief betrokken.

Middagprogramma

De kinderen volgen tijdens de Zomerschool een week lang eenzelfde middagprogramma. Zo is het mogelijk om een week aan één thema te werken.

Kunsteducatie Nieuw En Meer

Nieuw en Meer is een groot ateliercomplex aan de rand van Amsterdam. Het ligt tussen de westkant van het Nieuwe Meer en de Ringvaart. Op dit complex gaan de leerlingen samen met kunstenaars aan de slag. Onder het thema "hoofdgebouw" maken de kinderen hoofddeksels die lijken op gebouwen. Daarnaast

schilderen ze kunstwerken, geïnspireerd op werken van oude meesters en maken ze muurschilderingen met graffiti.

Project Adventure

Op het terrein van sportpark De Eendracht (het "Adventure Park") doen de leerlingen onder leiding van Project Adventure gemeenschappelijke (sport) activiteiten. De filosofie van Project Adventure is gebaseerd op samenspel. De leerlingen doen een gemeenschappelijke activiteit, waarbij samenwerking de kern is. Dit vergt overleg, afstemmen en communiceren met elkaar. De activiteiten worden steeds verder uitgebouwd en de leerlingen leren daardoor hun grenzen verleggen en uitdagingen aan te gaan. De activiteiten stimuleren begrip voor elkaar en scheppen onderlinge verbondenheid. Dit resulteert in betere prestaties tijdens de training maar relevanter nog: betere prestaties in het klaslokaal, op de werkvloer en in de maatschappij.

FOAM Fotografiemuseum Amsterdam

Een bijzondere plek in het middagprogramma wordt ingenomen door FOAM Fotomuseum Amsterdam. FOAM doet met de leerlingen een fotoproject met als thema architectuur. Deze foto's worden later gebruikt voor het inrichten van een fototentoonstelling door de leerlingen, tijdens de Architectuur Biënnale in september en oktober 2009 (zie pag. 4).

Uitstapjes in de stad

In de derde week van de Zomerschool worden er uitstapjes georganiseerd. De kinderen bezoeken het Amsterdams Historisch Museum, het Museum Willet Holthuysen en het bezoekerscentrum Noord-Zuidlijn. De kinderen bereiden in de ochtend de uitstapjes voor. Het ochtendprogramma vormt inhoudelijk een link met de uitstapjes. De kinderen verwerken hun ervaringen tijdens het ochtendprogramma.

De leerlingen maken een boottocht via diverse sluizen naar de Nieuwe Meersluis. De dienst Binnenwaterbeheer Amsterdam (BBA) vertelt tijdens de boottocht en op de sluis over de werking van sluizen, en de rol van verkeer over water in de geschiedenis.

Op Schiphol worden de kinderen rondgeleid in een bus over de landingsbanen en bezoeken ze de brandweer.

Vanuit de docenten bestond de wens om nog een rondvaart door de grachten te maken, omdat dit aansloot bij het thema. In de vierde week hebben alle leerlingen gezamenlijk een rondvaart gemaakt.

Afsluitingsweek

In de laatste week van de Zomerschool is er in de middag ruimte om te werken aan de eindpresentatie op 31 juli. FOAM maakt met de kinderen een fototentoonstelling en de kunstenaars van Nieuw En Meer helpen om de kunstwerken op te hangen.

De eindpresentatie wordt door de leerlingen zelf voorbereid en is bedoeld voor de leerlingen en ouders. Er wordt een feestelijke middag van gemaakt. Ouders brengen zelfgemaakte hapjes mee. De kinderen vertellen wat ze geleerd hebben en krijgen allemaal een certificaat voor deelname.

Tijdens de eindpresentatie is de sneltekenaar wederom aanwezig en tekent nu de door de leerlingen gegeven antwoorden op de vraag: "wat vond je van de zomerschool?". Inkr8 evalueert met de ouders hoe zij hun rol bij de Zomerschool hebben ervaren.

Er is in de media ook aandacht besteed aan de Zomerschool. Tijdens de laatste week kwamen journalisten van het Parool en Woon West interviews afnemen en foto's maken.

**Foto's deelnemers
zomerschool op expositie
Architectuur Biënnale**

Woon West september 2009

Zomerschool op de Nieuwe Meersluis

In de derde week van de zomervakantie hebben drie groepen leerlingen van de Zomerschool 2009 een bezoek gebracht aan de Nieuwe Meersluis.

Nieuwsbrief Water 30 juli 2009 (BBA)

Lekker naar school in de vakantie

Het Parool 31 juli 2009

4. Evaluatie

Tijdens en na de Zomerschool vinden evaluatiegesprekken plaats met de leerkrachten, begeleiders en programma-ontwikkelaars. De afzonderlijke evaluaties zijn bijgevoegd (bijlagen I t/m III). De belangrijkste punten zijn:

- Door alle partijen is er positief gereageerd op de Zomerschool en het programma. Zowel leerlingen, ouders, docenten, als scholen zijn met name positief over de hoge eisen die aan de leerlingen zijn gesteld en de manier waarop zij gedurende de Zomerschool zijn uitgedaagd.
- Duur van de Zomerschool; er is een blijvende discussie of 4 weken te lang of te kort is
- Scholen willen graag doorgaan met de Zomerschool.
- Wervings- en selectieprocedure zou eerder gestart moeten worden. Er zou al in november of december een eerste aankondiging moeten zijn, zodat leerkrachten zich ervan bewust zijn dat de Zomerschool een optie is voor leerlingen om hun taalvaardigheid te vergroten. Dit zou dan meegenomen kunnen worden in gesprekken met ouders in februari.
De daadwerkelijke werving zou bij voorkeur in maart en april kunnen starten, zodat al in mei duidelijk is hoeveel leerlingen er zullen deelnemen en de voorbereiding in gang kan worden gezet.
- Bij herhaling van de Zomerschool moet er meer informatie worden gevraagd aan de scholen over het niveau van de leerlingen. Behalve dat 'niveau' een selectie criterium is, is het voor de leerkrachten van de zomerschool belangrijk om iets meer over de leerlingen te weten.
- Logistiek moet beter/simpeler, flexibiliteit/inzetbaarheid leerkrachten verhogen
- Ouderbetrokkenheid is een zeer belangrijke factor, omdat kinderen met betrokken ouders beter en sneller leren.

- Inmiddels is er een Rijkssubsidie aangevraagd en toegekend om onderdelen van het programma van de Zomerschool in te bedden in het project "Onderwijstijdverlenging". Het gaat hier om een subsidie voor 4 jaar, waarbij de focus ligt op het vergroten van taal- en rekenvaardigheden en het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Er wordt met name aandacht gegeven aan de overgang tussen PO en VO en het project richt zich op dezelfde groepen als de Zomerschool. Dit project kan ervoor zorgen dat er efficiënter met middelen kan worden omgegaan en dat de inzet van organisaties structureel kan worden.

